

POSLANICA PREDSEDNIKA KOMISIJE ZA PREPREČEVANJE KORUPCIJE OB MEDNARODNEM DNEVU BOJA PROTI KORUPCIJI

Spoštovane, spoštovani,

ob mednarodnem dnevu boja proti korupciji in ob zaključku leta, v katerem smo na Komisiji za preprečevanje korupcije obeležili 20 let delovanja, je prav, da strnemo, kje je naša država na področju preprečevanja korupcije in kam želi iti. Ter predvsem, kakšna je pot do tega cilja.

S korupcijo v širšem pomenu besede, torej ne zgolj v smislu kaznivih dejanj po kazenskem zakoniku, ampak širše, se v svojem življenju srečamo mnogi. Pa naj gre za neetična in netransparentna ravnanja, mahinacije pri razpolaganju z javnimi sredstvi ali druga ravnanja, ki so v korist ozkim osebnim interesom. Vsa takšna ravnanja vplivajo na razvoj družbe, njen napredek in socialno pravičnost v njej. Vplivajo tudi na zaupanje javnosti v delovanje javnega sektorja, ki bi moralo biti izključno v javnem interesu. Zato je korupcija ena največjih groženj demokratičnemu razvoju in pravni državi.

Preprečevanje in odkrivanje korupcije nikoli nista bili lahki nalogi, saj imajo vsi vpleteni močan interes, da njihova dejanja ostanejo skrita. Danes to marsikje po svetu dodatno otežuje naraščajoči populizem, ki slabi temelje demokratičnih ureditev in pravne države. **Populizem je namreč antipod transparentnemu delovanju in prevzemanju odgovornosti.**

Kako temu trendu kljubovati? Nujen je aktiven pristop vseh pomembnih deležnikov družbe, to je politike, državne uprave oziroma celotnega javnega sektorja, gospodarstva, civilne družbe in medijev. Pri čemer moramo imeti vsi iskrene namene, da situacijo obrnemo na bolje v korist celotne družbe. Komisija ima kot vodilni organ na področju preprečevanja korupcije izjemno odgovorno vlogo. A boj proti korupciji ni delo posameznikov in ni delo enega samega državnega organa. In ker Komisija ni aktivistična institucija, temveč državni organ, upošteva tudi vse procesne pravice, posledično pa so roki daljši. Naj ponovno poudarimo: Komisija odloča na podlagi dokazov, ne pa na podlagi pričakovanj, namigovanj ali domnev. Brez ustreznih dokazov in izpovedb prič kršitev ne moremo potrditi. In kljub poskusom posameznih medijskih diskreditacij, ki koristijo določenim političnim interesom, **zakonitost, strokovnost in profesionalnost ostajajo temelj našega dela.** Potrebujemo pa učinkovit sistem zaščite prijaviteljev, v katerem se bodo posamezniki počutili varno in se lažje odločili, da bodo kršitve naznanili pristojnim organom.

Odgovornost za preprečevanje korupcije je torej odgovornost vseh nas. Vsekakor pa je največja odgovornost vodilnih, pri čemer tako za predstavnike oblasti na državni kot na lokalni ravni velja, da so integriteta, transparentnost in pravočasno prevzemanje odgovornosti za lastno ravnanje predpogoj za zaupanje javnosti v njih in njihovo delo.

In čeprav je vodenje z dobrim zgledom izjemno pomembno, bodimo realni: brez celostnega pristopa in sistemskih sprememb na državni ravni ne moremo pričakovati večjega napredka – ne

doma ne v mednarodnem okolju, na kar nas opozarjajo tudi številni mednarodno uveljavljeni indeksi.

Ko smo lani ob tej priložnosti govorili o uspešnosti boja proti korupciji, smo veliko upov polagali v novo Resolucijo o preprečevanju korupcije (Resolucija). Takrat – to je bilo nekaj tednov po tem, ko smo konec oktobra 2023 predlog nove Resolucije poslali Ministrstvu za pravosodje in ga je to kmalu zatem predalo Vladi v obravnavo – sem napovedal, da bo sprejem Resolucije prvi znanilec, ali smo dovolj zreli za družbeno-politični konsenz. Družbeno-politični konsenz o tem, da je korupcija problem celotne družbe in škoduje vsem ter jo je treba celovito nasloviti. Eno leto kasneje lahko ugotovim, da politika na tem področju ni dovolj zrela. Vlada Resolucije, ki je podlaga za pripravo in sprejem konkretnih ukrepov, sploh še ni obravnavala. Ne zavrnila ne potrdila. Kaj s tem sporoča? Da preprečevanje korupcije ni med prioriteta?

Komisija sama dela, kar v tem okolju lahko in kar sme. Dajemo pobude in priporočila za boljše upravljanje s korupcijskimi tveganji. Opozarjamo na pomanjkljivosti krovnega zakona o integriteti in preprečevanju korupcije. V iztekajočem se letu smo se intenzivno ukvarjali s prenovo novega Erarja, ki je v zaključni fazi in bo predvidoma zaživel takoj v začetku prihodnjega leta. Njegovo delovanje bo bolj zanesljivo in stabilno, hkrati pa bo z novimi prikazi in funkcijami omogočal še boljši nadzor javnosti in povečal transparentnost porabe javnih sredstev.

Transparentnost je namreč eden od temeljev za uspešnejše preprečevanje korupcije, saj omogoča večji nadzor, je pogoj za zaupanje v javne institucije ter spodbuja bolj učinkovito in odgovorno upravljanje javnega sektorja.

Pomembno je tudi izobraževanje, ozaveščanje o ustreznih ravnanjih, o pomenu integritete, etike in odgovornosti. Zato na Komisiji veliko naših aktivnosti usmerjamo v to, da bo čim več ljudi opremljenih z ustreznimi informacijami, ki jim bodo pomagale ravnati prav. Danes tako premierno predstavljamo [spletno učilnico](#), s katero želimo omogočiti dostop do znanja o vseh t. i. protikorupcijskih institutih širši javnosti. Platforma je namenjena izobraževanju in spodbujanju aktivne vloge vsakega posameznika v boju proti koruptivnim praksam, našim zavezancem pa omogočamo dodaten kanal do vseh pomembnih informacij.

Prejšnji teden smo predstavili poziv za uvedbo pooblaščenec za integriteto v institucijah javnega sektorja. Verjamemo, da lahko s primernimi, usposobljenimi in opolnomočenimi ljudmi na tem položaju zvišamo raven upravljanja organizacij, vzpostavimo načrte integritete kot učinkovit preventivni mehanizem in preprečimo marsikatero kršitev.

Še vedno pa je najboljši recept za uspešno preprečevanje korupcije integriteten posameznik, ki ravna v skladu s pravili, normami in vrednotami in ki ukrepa, ko zazna, da drugi pravila kršijo. Ker tak posameznik ne zraste čez noč, pač pa se vrednote poštenosti, pravičnosti in odgovornosti v njem oblikujejo že od malega, na Komisiji nadaljujemo sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, ki smo ga začrtali leta 2020 in katerega cilj je oblikovati nove generacije, ki bodo integriteto živele tudi v praksi.

Danes namreč ugotavljamo, da posamezniki pogosto delujejo v nasprotju s pričakovanim ravnanjem, kar je posledica nezrelosti, pomanjkanja individualne odgovornosti, učinkovitih in pravočasnih sankcij, indiferentnosti in neobčutljivosti oziroma nezahtevnosti družbe. Zato tudi zaznavamo pogosto prakso iskanja obvodov zakonodaje. Ko se takšne prakse pojavljajo pri ljudeh na najvišjih funkcijah, ki bi morali s svojim delovanjem dajati dober zgled, in ko za takšna ravnanja nihče ne prevzame odgovornosti, se pojavijo apatija, nezadovoljstvo, prepričanje, da je nekaterim

dovoljeno vse. In če želimo izboljšati stanje, moramo te prakse preprečiti. Tej temi zato posvečamo osrednji dogodek Tedna preprečevanja korupcije. Prepričani smo namreč, da je velika moč tudi v rokah javnosti: ta lahko s svojim kritičnim odzivom in zahtevami po spremembah jasno pokaže, da zahteva drugačno delovanje. Delovanje, pri katerem bodo v ospredju skupno dobro, razvoj in blaginja za vse.

Zato vas vse vljudno vabim k spremljanju tega in ostalih dogodkov, ki smo jih pripravili v tem tednu. O integriteti bomo skupaj s Slovenskim državnim holdingom spregovorili z gospodarstveniki, o pomenu osebne integritete bo potekala debata s študenti kot bodočimi zaposlenimi. O integriteti v šolstvu pa bomo govorili s strokovnimi delavci vzgojno-izobraževalnega sistema.

Če se vrnem na začetek: **pomembno je, da vsak izmed nas aktivno prispeva k boju proti korupciji z zavračanjem nepoštenih praks, prijavljanjem neetičnih dejanj ter vzgajanjem mladih generacij o vlogi in pomenu integritete. Hkrati pa pričakujemo in zahtevamo od odločevalcev, da preprečevanje korupcije postavijo med svoje prioritete. To si zaslužimo mi in to si zaslužijo prihodnje generacije.**

dr. Robert Šumi, predsednik Komisije za preprečevanje korupcije